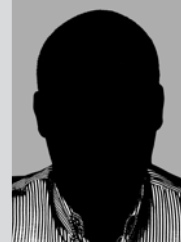

אל"ם (מיל') ע'
קצין תותחנים

יחידה צבאית אינה קהילה דתית

התפיסה שלפיה גדוד הוא קהילה, ושעל הרב לדאוג לצרכים הרוחניים של כל חיילי הגדוד אינה מתאימה לצבא של מדינה דמוקרטית. תגובה למאמרו של הרב ירון זילברשטיין "הרב הצבאי בגדוד הסדיר: אתגרי המחר"

"רב צבאי יכול וצריך למלא תפקידים חינוכיים בגדודים הרבה מעבר לטיפול בצורכי הדת של החיילים שומרי המצוות" כותב הרב ד"ר ירון זילברשטיין במאמרו "הרב הצבאי בגדוד הסדיר: אתגרי המחר" (מערכות 423, פברואר 2009). ואני שואל: האומנם?

בפתח מאמרו מצייין זילברשטיין שפעילותו של הרב הצבאי צריכה להתמקד בתפקידים הבאים:

1. להיות כתובת לצורכי הדת של חיילי היחידה.
2. לעסוק בפסיקת הלכה.
3. להיות מנהיג רוחני.

לדעת הרב זילברשטיין, היחידה הצבאית היא קהילה, ועל הרב "להיות אחראי ברמה הרוחנית לכלל קהילתו". נוסף על כך טוען הרב ש"הדבר אינו שייך כלל לפקודות הצבא או להוראות המטה הכללי".

מאמרו של הרב זילברשטיין מצביע על בעיה צבאית אמיתית. אולם הפתרון שהוא מציע לבעיה הזאת חושף השקפת עולם שכבודה במקומה מונח, אך שבינה לבין הגדרת מקומו של צה"ל במדינת ישראל - שהיא מדינה דמוקרטית - ישנה סתירה מהותית.

צה"ל - בהיותו צבא של מדינה דמוקרטית - כפוף לממשלת ישראל, ותפקידו להבטיח את שלומם של מדינת ישראל ושל אזרחיה. הגיוס לצה"ל מתבסס על חוק שירות הביטחון (נוסח משולב) התשמ"ו - 1986. החוק קובע ש"מיועד לשירות ביטחון הינו כל אזרח או תושב קבע". אין בחוק שום הבחנה על בסיס דת, מין, מוצא וכו'.

צה"ל אינו צבא יהודי, בדיוק כפי שצבא צרפת אינו צבא נוצרי. צה"ל הוא ארגון שמתנהל אך ורק לפי פקודות הצבא והוראות המטה הכללי.

התפקיד והמבנה של הרבנות הצבאית מוגדרים במדויק בפקודת הארגון המתאימה מ-9 במאי 2005. בפקודה הזאת נקבע שייעוד הרבנות הצבאית הוא:

1. להיות סמכות מקצועית ראשית בנושאים הקשורים לכל ענייני הדתות בצבא.
2. לגבש מדיניות ולהיות גורם הפוסק בהלכות דת ודיני ישראל בצה"ל.

אשר לתפקיד הרב הצבאי בגדודים (בסדיר ובמילואים) - צריך לזכור שהרב הצבאי הוא אחד מקציני המטה בגדוד, ולכן הוא כפוף פיקודית (כמו כל קציני הגדוד) למג"ד. מבחינה מקצועית הוא כפוף לרב החטיבתי, בדיוק כמו שרופא הגדוד כפוף מבחינה מקצועית לקצין הרפואה החטיבתי וקצין הקשר הגדודי כפוף לקצין הקשר החטיבתי.

תפקידו של רב בגדוד נקבע בפקודות צה"ל. תפקידו לספק את צורכי הדת של כל חיילי הגדוד - יהודים

ושאינם יהודים (מוסלמים, נוצרים, דרוזים וכו'). זאת כדי לאפשר למרב אזרחי ישראל - ללא קשר להשתייכותם הדתית, המגדרית, הפוליטית וכו' - לשרת בצה"ל. את הצרכים הדתיים מגדיר לעצמו כל חייל וחייל. חייל שמגדיר את עצמו חילוני לא יבקש - ולכן גם לא יקבל - את סיועו של הרב.

הבסיס לקיומו של גוף לא דמוקרטי כמו צבא במסגרת מדינה דמוקרטית הוא שהמשרתים בו מקבלים על עצמם כללי התנהגות ברורים. הכללים האלה מחייבים שהמשרתים בצבא יראו בו גוף ממלכתי נטול כל גוון פוליטי או דתי. כל סטייה - ולו הקלה ביותר מהכלל הזה - חותרת תחת קיומו של הצבא ותחת יכולתו לתפקד.

היחידה הצבאית אינה קהילה, ורב היחידה אינו אחראי לה "ברמה הרוחנית" כפי שכותב הרב זילברשטיין. כל אדם יכול להחליט אם להשתייך או לא להשתייך לקהילה מסוימת בהתאם לרצונו הדמוקרטי החופשי, אך מובן שהדבר אינו ישים במקרה של יחידה צבאית. התפיסה שלפיה היחידה הצבאית היא קהילה מתאימה אולי לצבא הצלבנים שהונהג במידה רבה על ידי אנשי דת וכן בצבאות אחרים - של איראן, למשל - שבהם יש לאנשי הדת תפקיד "רוחני-מבצעי".

מנהיג היחידה הצבאית הוא מפקדה. הקריטריון היחיד לבחירת מפקד יחידה בצה"ל הוא התאמתו להנהיג את היחידה בשגרה, להכינה לקרב ולהובילה לקרב. לכן להשתייכותם הדתית, המינית, הפוליטית או הרוחנית של מפקדי צה"ל אין שום רלוונטיות.

אשר למסלול ההכשרה של הרב הגדודי - עליו לעמוד בתנאי היסוד הבאים:

1. השלמת מסלול מלא עד - וכולל - רמת מש"ק ביחידה שבה הוא מיועד לשרת בתפקיד רב. כלומר, ביחידה קרבית מדובר על השלמת מסלול הכשרה מלא לפחות עד לתפקיד של מש"ק לוחם.
2. שליטה בעיקרי הדת של כל המשרתים בצה"ל: יהודים, נוצרים, מוסלמים, דרוזים וכו'. זאת כדי שרב היחידה יוכל לספק את צורכי הדת של כל חיילי היחידה המעוניין בכך.
3. הרבנות הצבאית בלבד תבחן ותקבע אם אדם מתאים מבחינה מקצועית להיות רב גדודי.
4. עמידה בבחינות כניסה לבה"ד 1 בדומה לכל מועמד לקצונה בצה"ל.
5. על כל רב גדודי ביחידה לוחמת לעבור קורס חובשים קרבי מלא ולהיות חלק מהמערך הרפואי של הגדוד וזאת עקב אחריותו לזיהוי חללים ולפינויים.